

Lahti

LAADUN PELIKIRJA

Laatu tehdään yhdessä!

Lahden kaupunki, lukiokoulutus

SISÄLTÖ

Toimitus ja taitto: Pia Koivisto, projektipäällikkö
Lahden kaupunki, lukiokoulutus, 2024

1. Johdanto
2. Keskeiset käsitteet
3. Laadunhallinnan tavoitteet
4. Lukiokoulutuksen laadunhallinta
5. Laatutyö arjessa
6. Laadunhallintamalli
7. Johtamisen merkitys
8. Laatutyön roolit
9. Lukion prosessikartta
10. Prosessikuvaukset
11. Lukion ydinprosessit
12. Laatutekijät ja laatutavoitteet
13. Laatutekijät ydinprosesseissa
14. Arviointi ja kehittäminen
15. Kehittämisen työvälineitä

1. Johdanto

”Laatu ei koskaan synny itsestään,
vaan laatua tehdään ja laatua hallitaan.”

Lahden lukiokoulutuksessa laatu on aina ollut arjen toiminnoissa läsnä.

*) Laatuapila – laatu tehdään yhdessä -verkostohankkeen (2023 – 2024) myötä, lukioiden laatutyötä on tehty näkyväksi ja laatua kehitetty edelleen.

Hankkeen aikana on verkostona mm. kuvattu ja sanallistettu ydinprosesseja, tuotettu ja otettu käyttöön erilaisia toimintaa tukevia toimintamalleja/-suunnitelmia sekä kehitetty laatua yhteisillä verkostopäivillä.

Lahden kaupungin lukiokoulutuksen laatutyötä yhteen koostava **LAADUN PELIKIRJA**, on myös syntynyt osana Laatuapilan hanketoteutusta. Pelikirjaan koostetut pelisäännöt selkiyttävät arjen työtä lukiossa ja auttavat löytämään ja nostamaan esiin kehittämisen paikkoja.

*) LAATUAPILA – LAATU TEHDÄÄN YHDESSÄ
Lukiokoulutuksen laadun kehittämisen yhteishanke
1.1.2023 – (31.7.2024) 31.12.2024

Mukana kehittämässä:

- Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia
- Kuopion kaupunki, lukiokoulutus
- Koulutuskuntayhtymä Tavastia
- Lahden kaupunki, lukiokoulutus

[Sisällysluettelo >](#)

2. Keskeiset käsitteet

- **LAATU**

Laadulla on monta määritelmää, esim.

- Laatu ilmaisee, miten jokin kohde erottuu toisista kohteista ja miten kohde koetaan hyvänä tai pahana.
- Laatu on vaatimusten täyttämistä ja täyttymistä. Ks. <https://sfs.fi/mita-laatu-on/>

- **LAATUTYÖ**

Yleiskäsite, joka sisältää kaikki ne toimet, joilla kehitetään ja varmistetaan toiminnan laatua.

- **LAADUNHALLINTA**

Laadunhallinta on tuotteen tai palvelun vaatimusten mukaisen laadun ylläpitoa ja hallintaa.

- **LAATUKULTTUURI**

Laatukulttuuri rakentuu asiakas- ja laatuokeskeisen ajattelu- ja toimintatavan myötä. Laatukulttuuria voidaan kehittää johtamisen avulla sekä nostamalla laatu ja asiakkaiden tyytyväisyys toimintaa ohjaaviksi keskeisiksi arvoiksi.

- **LAADUNHALLINTAMALLI**

Organisaatiosta, vastuunjaosta, menettelytavoista ja resursseista muodostuva laadunhallinnan kokonaisuus. Koulutusorganisaatio päättää laatujärjestelmänsä tavoitteista, rakenteesta, toimintaperiaatteista, käytettävistä menetelmistä ja laadunhallinnan kehittämisestä.

- **LAATUPOIKKEAMA**

Vaatimuksen täyttymättä jääminen.

- **JATKUVA PARANTAMINEN - PDCA**

PDCA-sykli (Plan-Do-Check-Act) on tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävä toimintamalli, joka perustuu suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja kehittämistoimien jatkuvasti etenevään prosessiin. Kehittämisen painopiste on pienissä ja jatkuvissa parannuksissa.

3. Laadunhallinnan tavoitteet

LAADUNHALLINTA on tuotteen tai palvelun vaatimusten mukaisen laadun ylläpitoa ja hallintaa.

- Tukea koulutuksenjärjestäjän strategisten tavoitteiden saavuttamista.
- Parantaa jatkuvasti toimintaa ja tuloksia sekä uudistaa toimintatapoja.
- Vahvistaa osallistavaa laatukulttuuria yhteisön sisällä ja sidosryhmäyhteistyössä.
- Yhtenäistää lukioiden välisiä toimintatapoja.
- Kehittää henkilöstön osaamista.
- Kasvattaa hyvinvointia.
- Selkiyttää tehtäväjakoja ja kirkastaa toimintojen rajapintoja.
- Toimia johdon tukena kehittämistyössä.

4. Lukioskoulutuksen laadunhallinta

LAADUNHALLINTA on tuotteen tai palvelun vaatimusten mukaisen laadun ylläpitoa ja hallintaa.

- Lukioskoulutuksen laadunhallinta pohjautuu lukiolainsäädäntöön ja opetussuunnitelman perusteisiin (2021).
- Se on pitkäjänteistä ja tietoperusteista toimintaa, jossa painotetaan opiskelijälähtöisyyttä ja laadunhallinnan kokonaisvaltaisuutta.
- Lukioskoulutuksen laatustrategia 2030 määrittää valtakunnalliset ja yhdensuuntaiset periaatteet lukioskoulutuksen laadunhallinnalle ja sen johtamiselle.
- Laatustrategia sisältää neljä toimintaa ohjaavaa laatutekijää:
  1. Laadukas oppiminen
  2. Hyvinvointi ja osallisuus
  3. Kehittyvä toimintakulttuuri
  4. Saavutettava lukioskoulutus
- Valtakunnallisena **visiona** on, että vuoteen 2030 mennessä lukioskoulutuksen laadunhallinta on systemaattista, vakiintunutta ja tietoperustaista toimintaa, jolla on yhteisesti sovitut tavoitteet.

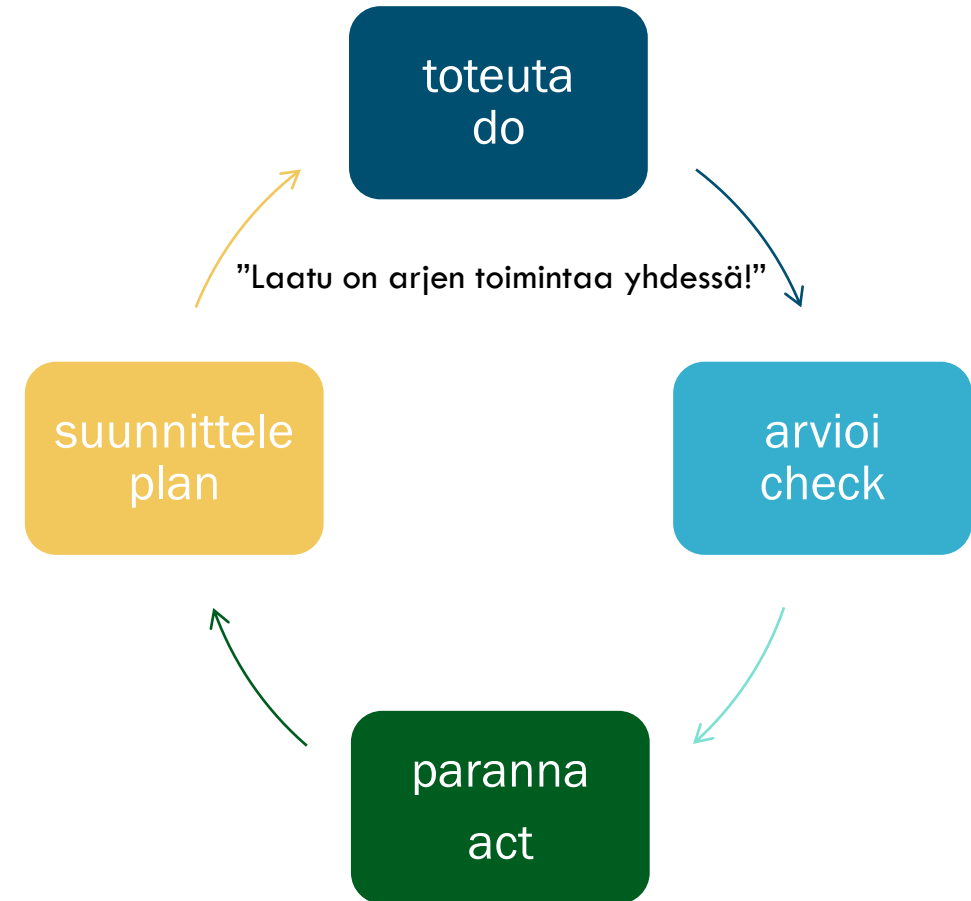

LINKKI: [Lukioskoulutuksen laatustrategia 2030](#)

LINKKI: [Laadukas ja saavutettava lukio: Lukioskoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma 2021–2022](#)

5. Laatutyö arjessa

- Laatu rakentuu aktiivisen **laatutyön** kautta osaksi lukion arjen toimintaa ja rakenteita (laatukulttuuri).
- **Laatustrategia ja sen sisältämät laatutekijät** toimivat koulutuksen järjestäjän tukena laadun ja laadunhallinnan kehittämisessä.
- **Laadunhallinnan keskiössä** on opiskelijan oppimisen ja osaamisen vahvistaminen sekä lukioyhteisön hyvinvointi.
- Laatutyössä sovelletaan **jatkuvan parantamisen mallia** (PDCA-malli), jossa vaiheet Suunnittele-Toteuta-Arvioi-Paranna seuraavat toisiaan.
- Laatutyötä arjessa ohjaavia **toiminnan periaatteita** ovat toiminnan läpinäkyvyys ja tasalaatuisuus, tiedolla toimiminen ja ennakointi sekä kerätyn tiedon analysointi ja arviointi.

LINKKI: [Lukiokoulutuksen laatustrategia 2030](#)

LINKKI: [Laadukas ja saavutettava lukio: Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma 2021–2022](#)

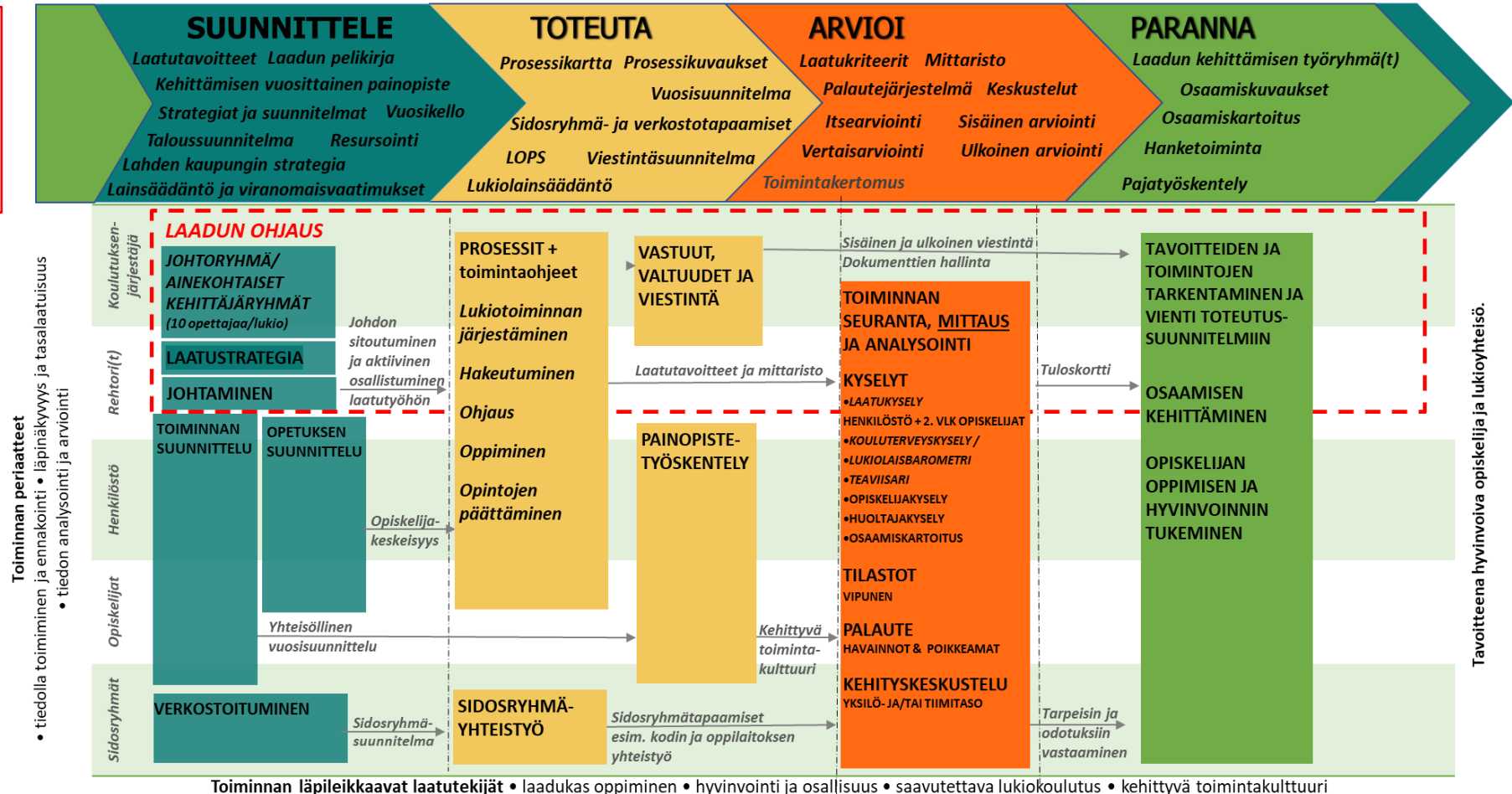
[Sisällysluetteloon >](#)

6. Laadunhallintamalli

LAADUNHALLINTAMALLI on laadunhallinnan kokonaisuuden kuvaus (organisaatio, vastuunjako, menettelytavat ja resurssit).

LAADUNHALLINTAMALLI – LAHDEN LUKIOKOULUTUS

i
Laadunhallintamallilla visualisoidaan Lahden lukiokoulutuksen toimintakokonaisuutta. Mallia ei vielä toistaiseksi ole hyväksytty virallisesti käyttöön.

7. Johtamisen merkitys

”Laatutyö ja laadun parantaminen vaatii sitoutunutta johtajuutta, jatkuvaa suunnittelua, määrätietoista tekemistä, toiminnan arviointia ja sen kehittämistä.”

- **Johdon rooli on avainasemassa laatumarkkinan luomisessa ja ylläpitämisessä.** Olennaista on paitsi johdon sitoutuminen, myös aktiivinen osallistuminen laatutyöhön.
- Johto vastaa oppilaitoksen perustoimintojen sujumisesta, mahdollistaa ja luo puitteet opiskelijoiden ja henkilöstön työlle, vastaa isojen linjojen laatimisesta ja noudattamisesta sekä varmistaa toiminnallaan tasalaatuisuuden ja poikkeamiin reagoimisen.
- Keskeisinä työtapoina korostuvat tiedolla johtaminen (toimiminen) ja vuoropuhelu sekä johtaminen laadittujen vuosisuunnitelmien mukaisesti. Päätöksentekoa ohjaa kerätty data ja tieto.
- Laatuun panostaminen kannattaa. Jos toiminnassa on laatu kunnossa, se näkyy.

8. Laatu työn roolit

- Lukiokoulutuksen laatu työ on yhdessä tekemistä ja siihen osallistuvat kaikki **lukioyhteisön jäsenet**. Yhdessä tekemällä laatu rakentuu osaksi oppilaitoksen arkea ja rakenteita.
- Toiminnan laadusta ja sen kehittämisestä lukiossa vastaa **rehtori**. Laatu työn strateginen johtaminen toteutuu johtoryhmätyöskentelynä.
- Rehtorin tukena laatu työssä toimivat **aineryhmäkohtaisten laatu tiimien vetäjät**, jotka vastaavat sovitun mukaisesti käytännön toiminnan organisoinnista ja toteutuksesta sekä avoimesta ja ajantasaisesta viestinnästä.
- **Ainekohtaisen laatu tiimien** tehtävänä on mm. kehittää laatu-, palaute- ja arviointijärjestelmää sekä laatia toimintaan ja laatu työhön liittyviä ohjeistuksia.
- **Opiskelijat** osallistuvat laatu työhön antamalla ja vastaanottamalla palautetta opintojen aikana tai nostamalla keskusteluun lukion toimintaan ja laatuun liittyviä asioita opiskelijaedustajien kautta.
-

Pohdittavaksi

- Miten laatu työ näkyy arjessa?
- Ketkä ovat lukioimme keskeiset toimijat?
- Miten varmistamme ajan itsearvioinnille?

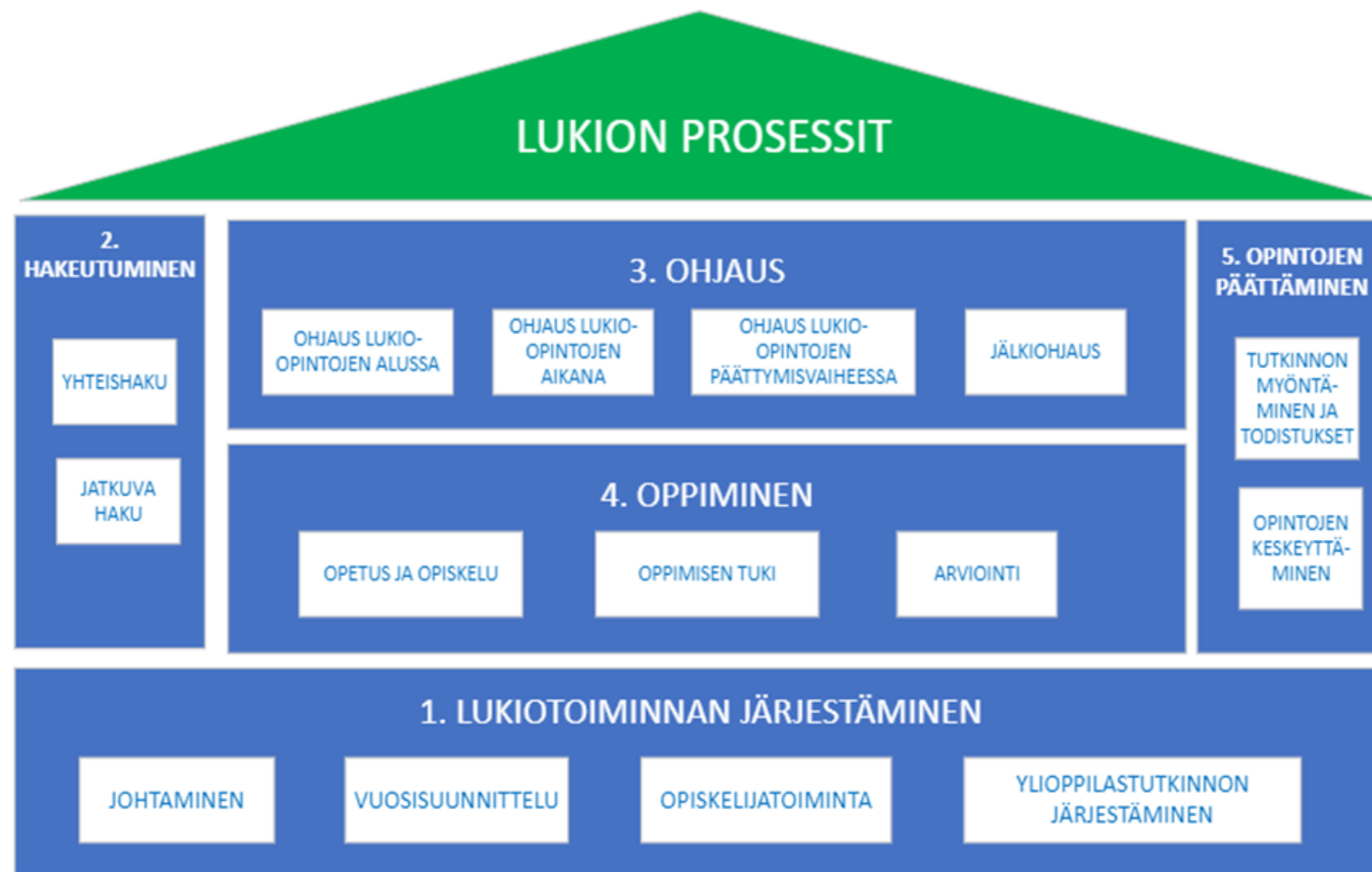
- Mitä laadunhallinta tarkoittaa oppilaitostasolla?
- Onko vastuut ja valtuudet selkeästi määriteltä?
- Miten varmistamme prosessien toimivuuden?

- Miten johto osoittaa sitoutumisensa laadunhallintajärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitoon sekä toiminnan jatkuvaan kehittämiseen?

- Miten jatkuvan kehittämisen malli näkyy käytännön toiminnassa?
- Miten varmistamme, että kaikki osallistuvat laatu työhön?

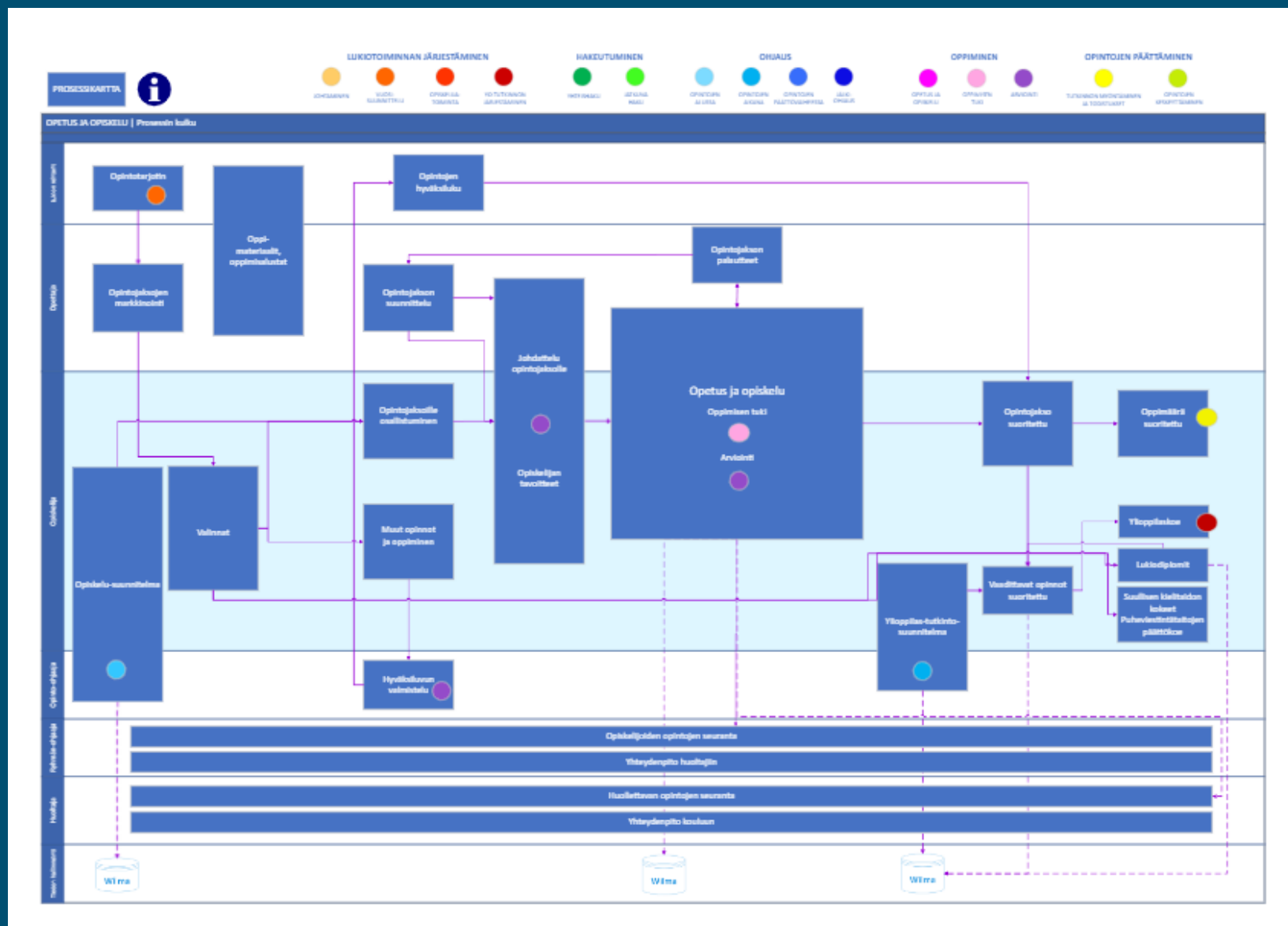
9. Lukion prosessikartta

- Oppilaitoksen toimintaa arjessa ohjaa prosessikartta, jolle raamit antaa LOPS21 ja lukiolainsäädäntö.
- Prosessien tunnistaminen ja kuvaaminen auttaa ymmärtämään kokonaisuutta ja tarjoaa keinon esittää toiminnan eri osa-alueita.

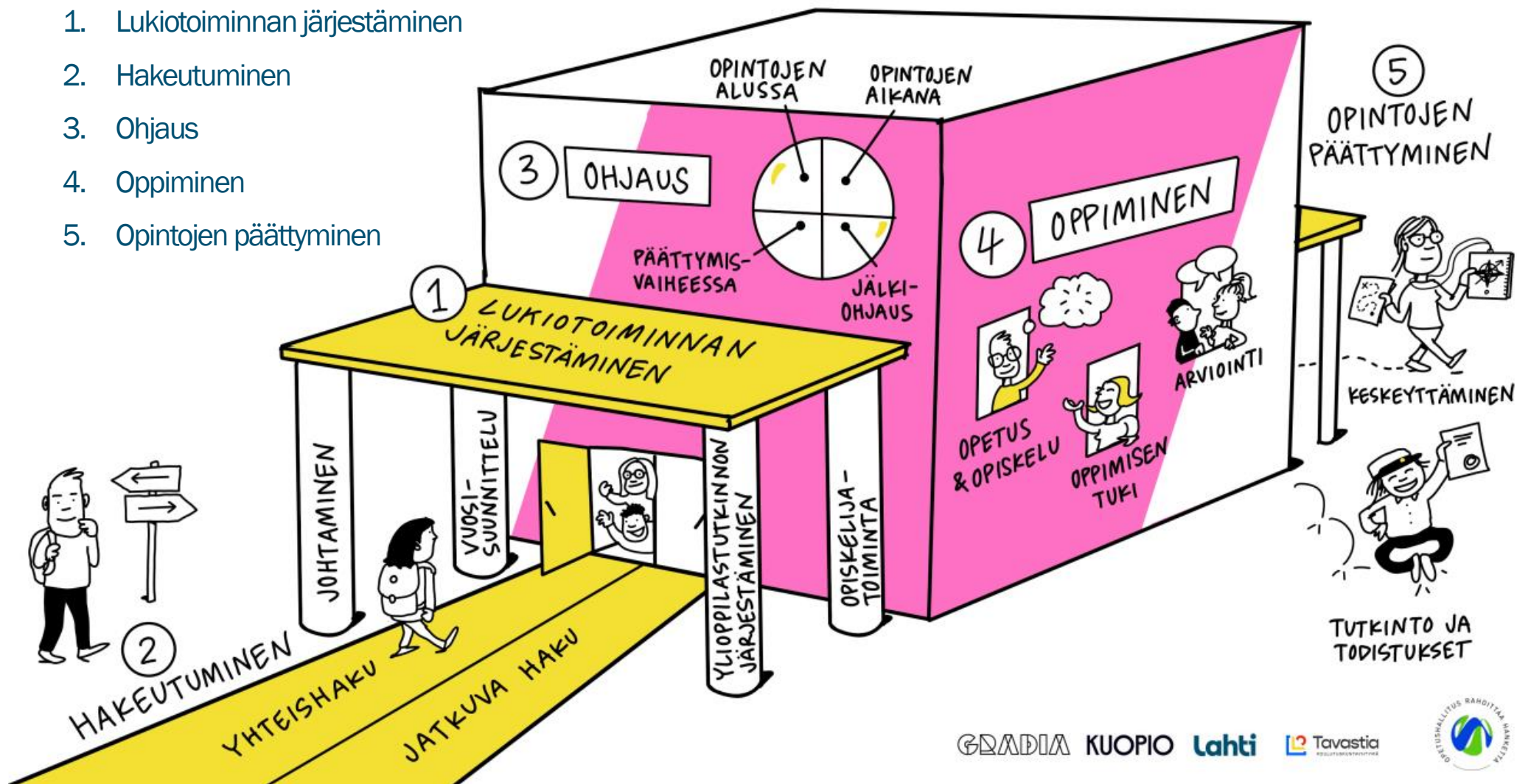
10. Prosessikuvaukset

- Prosessikuvausten mukaisen toiminnan sisäistäminen ja rakentuminen osaksi oppilaitoksen arjen toimintaa, vaatii toimintojen rehellistä tarkastelua ja kehittämistä prosessien kautta, niin yksilö-, tiimi- kuin oppilaitostasollakin.
- Prosessien tunnistaminen ja kuvaaminen auttaa ymmärtämään kokonaisuutta ja tarjoaa keinoja esittää toiminnan eri osa-alueita.

11. Lukion ydinprosessit

1. Lukiotoiminnan järjestäminen
2. Hakeutuminen
3. Ohjaus
4. Oppiminen
5. Opintojen päättäminen

GRADIA KUOPIO lahti

Tavastia

12. Laatutekijät ja laatutavoitteet

- Lukiokoulutuksen toiminnan rakennetta, prosesseja ja tuloksia tarkastellaan neljän, toimintaa läpileikkaavan laatutekijän (Laatustrategia) avulla.
- Laatutekijöiden vaatimustaso määrittyy pitkälti lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden nojalla. Lukiot asettavat lisäksi myös omia laatutavoitteita toimintansa kehittämiseksi.
- Laatutavoitteiden toteutumista arvioidaan kansallisella, paikallisella ja oppilaitoksen tasolla. Laadunhallinta ja sen kehittäminen perustuvat erilaisiin toiminnan tasojen kuvaaviin tunnuslukuihin, tilastoaineistoihin ja ennakoitietoihin.

13. Laatutekijät ydinprosesseissa

Laadukas oppiminen

- Ymmärrys opintojakson tavoitteista, sisällöistä ja arvioinnin perusteista
- Mahdollisuus suorittaa opintoja ja näyttää osaamista eri tavoilla
- Monipuoliset opetusmenetelmät
- Riittävä oppimisen ohjaus ja tuki
- Digitaalisten työkalujen tuki
- Yhteistyökumppanit ja verkostot (korkea-aste, muut)
- Henkilöstön osaamisen vahvistaminen
- Opettajien osaamiskuvaukset

Hyvinvointi ja osallisuus

- Yhteisöllisyyden, sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- Kestävän kehityksen periaatteet
- Mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan ja kehittämiseen
- Kognitiivinen ergonomia: kohtuullinen työmäärä, työn aikatauluttaminen ja rajaaminen
- Työrauhasta huolehtiminen
- Huoltajien huomioiminen
- Hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen
- Turvallisen tilan periaatteet

Saavutettavuus

- Selkeät ja helppokäyttöiset oppimisympäristöt ja oppimateriaalit
- Digitaaliset ratkaisut opetuksen järjestämiseksi ja saavutettavuuden parantamiseksi
- Yhteistyö toisten lukioiden kanssa
- Kielitietoinen opetus
- Selkeä ja ymmärrettävä viestintä
- Sosio-ekonomisen saavutettavuuden kehittäminen
- Ulkopuolisuuden, kiusaamisen, väkivallan, rasismien ja syrjinnän ehkäisy

Kehittyvä toimintakulttuuri

- Aktiivinen, itseään kehittävä ja osaamistaan jakava työyhteisö
- Paikallisten olosuhteiden ja painotusten huomioiminen
- Yhteistyökumppanit ja verkostot (korkea-aste, muut)
- Kansainvälinen yhteistyö
- Palautteen kerääminen ja sen huomioiminen
- Mahdollisuus osallistua opintojaksojen suunnitteluun

14. Laadunhallinnan kehittäminen

- Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta kehittämisestä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin. Arviointien keskeiset tulokset tulee myös julkistaa.

Arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä sekä parantaa oppimisen edellytyksiä.

(Perusopetuslaki (628/1998) 21. §; Lukiolaki 629/1998) 16. §.)

- Lukiokoulutuksen laadunhallinta ja sen kehittäminen pohjautuvat erilaisiin toiminnan tasojen kuvaaviin tunnuslukuihin ja tilastoaineistoihin sekä ennakoitietoihin.
- Laadunhallinta näkyy lukion arjessa panostuksena yhteisölliseen ja osallistavaan laadun kehittämiseen.

Tärkeää!

- ✓ Aineryhmäkohtaisilla tiimeillä vastuu ja valtuutus toimia itsenäisesti.
- ✓ Johdon sitoutuminen ja osallistuminen käytännön laatutyöhön.
- ✓ Lukiokoulutuksen johtoryhmän selkeä tuki.
- ✓ Aito yhteistyö.

15. Kehittämisen työvälineitä

Laatutyössä tukena:
Lahten kaupungin strategia 2030
"Lahti – tehty kestäväksi"!

LAADUKAS OPPIMINEN	SAAVUTETTAVA LUKIOKOULUTUS
<p>LINKKI: Opettajien osaamiskuvaukset ja osaamiskartoitus (puuttuu)</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opettajien osaamisen kehittämisen tarvekartoitus (aineryhmittäin). o Kehittämis- ja vahvuusalueiden (1-3) valinta (aineryhmittäin). o Osaamissuunnitelma kehityskeskustelun (aineryhmittäinen) pohjalta. <p>LINKKI: Prosessikartta ja prosessikuvaukset</p>	<p>LINKKI: Prosessikartta ja prosessikuvaukset</p> <ul style="list-style-type: none"> o Oppimisympäristön turvallisuus
HYVINVOINTI JA OSALLISUUS	KEHITTYVÄ TOIMINTAKULTTUURI
<p>LINKKI: Hyvinvointimalli – Askeleita hyvään arkeen lukiossa</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opiskelijoiden osallisuuden (opiskelijakunnan hallitus ja tutortoiminta) vahvistaminen päätöksenteossa ja vaikuttajaopiskelijaroolien selkiyttäminen, o Opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen opetuksen suunnittelussa. o Hyvien käytäntöjen jakaminen. o Sosiaalisen jännityksen minimointi oppitunneilla. o Kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön kehittäminen. <p>LINKKI: Prosessikartta ja prosessikuvaukset</p>	<p>LINKKI: Prosessikartta ja prosessikuvaukset</p> <ul style="list-style-type: none"> o Opetushenkilöstön ja ohjaajien työnjaon selkiyttäminen ja vuosikellon ylläpito o Johtoryhmän (= aineryhmittäisten tiimien vetäjät) vastuiden ja valtuuksien selkiyttäminen o Laadunhallinta ja laadunhallinnan kehittäminen. o Aineryhmäkohtaisen tiimityön kehittäminen.
KYSELYT ja PALAUTE	SUUNNITELMAT JA STRATEGIAT
<p>LINKKI: CAF-arviointimalli</p> <p>LINKKI: Kouluterveyskysely</p> <p>LINKKI: Lukiolaisbarometri</p> <p>LINKKI: Huoltajakyselyt</p> <p>LINKKI: Hyvinvointibarometri</p> <p>LINKKI: Palaute</p> <p>LINKKI: Tuloskortti (xls)</p>	<p>LINKKI: Lukiokoulutuksen laatustrategia 2030</p> <p>LINKKI: Lahten kaupungin strategia 2030</p>

[Sisällysluetteloon >](#)

Iloa laatutyöhön!